

Frits de Vries, Voorbericht

Door de economische crisis van de jaren tachtig besloot het bestuur van de Stad Antwerpen in 1983 om het aantal personeelsleden van de stad van 12.500 in vijf jaar terug te brengen tot 10.000 als bijdrage aan de door te voeren bezuinigingen. In dat kader was Raymond De Belser – op zijn verzoek en met hem nog veel andere personeelsleden – in 1984 met bruggpensioen wegbezuinigd.

In 1984 was aan het Prentenkabinet nieuw werk van Jos Hendrixx geschonken en aan het museum een drukpers. Hoewel 26 september 1984 de laatste werkdag van Raymond De Belser in het Museum Plantin-Moretus was, deed conservator Francine de Nave in het voorjaar van 1985 nog eenmaal een beroep op De Belser. Zij vroeg hem om een bijdrage te leveren aan het *Cultureel Jaarboek 1984* van de Stad Antwerpen om over deze schenkingen – waarbij hij nauw betrokken was – te schrijven. Natuurlijk gaf hij hieraan gehoor. Voor het Prentenkabinet schreef hij ['Een nieuwe schenking Jos Hendrixx aan het Stedelijke Prentenkabinet'](#) en voor het Museum:

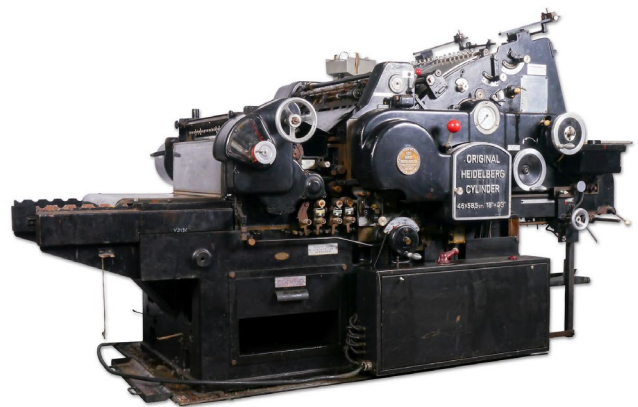
Drukkerij De Bièvre schonk Heidelbergse Cylinderpers aan Museum Plantin-Moretus

Van dit artikel (manuscript in het Letterenhuis) werd alleen het eerste deel opgenomen in het *Cultureel Jaarboek 1984* met de titel:

Heidelbergse drukpers voor het Museum Plantin-Moretus

Begin december 1983 werd het Museum Plantin-Moretus, het befaamde 16de-eeuwse drukkershuis aan de Vrijdagmarkt te Antwerpen, met een prachtig sinterklaasgeschenk bedacht. De directie van de gevestigde Brasschaatse drukkerij De Bièvre kwam namelijk op het genereuze idee om een van haar oorspronkelijke Heidelbergse cylinderpersen, die al een tijdje niet meer productief was, aan het museum aan te bieden.

Het hoeft geen betoog dat de Stad Antwerpen dit aanbod dankbaar aanvaardde, te meer omdat het geenszins om een afgedankt of defect 'museumstuk' ging dat in het machinepark van De Bièvre lelijk in de weg stond, maar om een bedrijfsklare, optimaal uitgeruste pers, gebouwd in 1955 en dus nog geen 30 jaar oud. Een dergelijke elektrische sneldrukker met een capaciteit van 4.000 exemplaren per uur, voorzien van een rollenwasapparaat, centrale smering, twee antismetapparaten, ramen, uitlegtafels met wielletjes en alle overige vereiste toebehoren kon in het moderne atelier van het Museum Plantin-Moretus, waar in opdracht van de stedelijke overheid geregeld niet-commercieel kwaliteitsdrukwerk wordt uitgevoerd, uitstekende diensten bewijzen. Door de drukkerij De Bièvre werden overigens als 'toemaatje' ook een metalen letterkast met 48 laden en een metalen kast met ingebouwde witkast en inslagsteen aangeboden. Ook die waren uiteraard welkom in een bescheiden stadsbedrijfje, dat door een drastisch bezuinigingsbeleid in zijn normaal rendement wordt getroffen en dat op die manier zijn tekort aan manueel vermogen kan compenseren met een verhoogde technische capaciteit.

Heidelbergse cilinderdrukker (foto: Industriemuseum, Gent)

Dat het transport van een Heidelberger geen lachertje is zullen alle ingewijden wel weten. Zo'n gietijzeren gevaarte, dat 4.800 kg weegt, pak je niet zomaar onder je arm. Om die lastige karwei te klaren werd een beroep gedaan op de firma Claessens, Noorderlaan 149 te Antwerpen, een transportbedrijf gespecialiseerd in 'moving and industrial handling'. Zaakvoerder Frank Claessens, die al eerder dit soort opdrachten voor De Bièvre had uitgevoerd, werd bereid gevonden om de uiterst logge schenking van de Leopoldslei in Brasschaat naar haar nieuwe bestemming aan de Vrijdagmarkt te vervoeren en hij kon er zonder veel moeite toe bewogen worden om dat bij wijze van dienstverlening aan de deficitaire Stad Antwerpen geheel gratis te doen. De operatie, toevertrouwd aan deskundig personeel, werd dan ook in de beste omstandigheden voltrokken.

Nog vóór Kerstmis 1983 kon de pers, die bij aankomst in het museum met zijn enge doorgangen moest worden gedemonteerd en vervolgens in het atelier door personeel van de stedelijke Dienst voor Werken opnieuw gemonteerd, haar plaats innemen als dé vedette in het Plantijnse 'machineparkje', bestaande uit een Heidelberger degelautomaat (klein formaat), een Funditor-proefpers en twee diepdrukpersen, waaronder de eigengemaakte plaatpers van de in 1977 overleden schilder-etser Oscar Bronckaers.

Begin januari 1984 werd de aanwinst, na een grondige poetsbeurt, door een geestdriftige en trotse drukker, de heer Guy Hutsebaut, definitief in gebruik genomen.

Raymond De Belser

Zijn manuscript – dat in het vervolg 'tamelijk publicitair is ten voordele van de drukkerij' en daarom door de stadssecretaris was geschrapt – gaat door met:

Hoewel het Museum Plantin-Moretus en het aangrenzende Prentenkabinet vrij regelmatig door particulieren begiftigd worden met oude en moderne boeken, tekeningen en prenten, is een Heidelberger cylinderpers toch geen alledaagse schenking. Daar mag toch wel even de trom voor geroerd worden en een toast worden uitgebracht op de schenkers. Laat die toast dan symbolisch bedoeld zijn, want de Stad Antwerpen heeft momenteel ook geen geld voor 'natte' feestelijkheden.

Het is in ieder geval misschien wel het gepaste moment om een discrete blik te werpen achter de schermen van de Drukkerij De Bièvre, een bloeiend grafisch atelier dat ondanks de crisis in volle expansie verkeert en op dit ogenblik 40 personeelsleden in dienst heeft. Het complexe bedrijf, gespecialiseerd in het zetten, drukken en inbinden van luxe tijdschriften, catalogi, kalenders, reproducties, verpakkingen, folders en boeken, omvat een afdeling machinezetterij en vormvoorbereiding, een afdeling 'Miehle-vertical'-machines, een afdeling 'Miehle-horizontal'-machines, een afdeling offsetmachines voor twee- en vierkleurendruk, een binderij, een diepdrukkerij, een laboratorium en een expeditieafdeling.

Wie vandaag deze uitgebreide industriële onderneming bezoekt, kan zich moeilijk voorstellen dat zij 86 jaar geleden gegroeid is uit een bescheiden drukkerijtje zonder enig aanzien. Inderdaad in 1898 produceerde Clément De Bièvre, op een Brasschaats zolderkamertje zijn eerste druksels. Het lijkt haast de verwezenlijking van een 'American Dream'. Van geslacht op geslacht werden de grenzen van deze droom naar buiten verlegd. Samen met zijn broer Arnold was Josef De Bièvre, die in 1978 op 64-jarige leeftijd overleed, na de tweede wereldoorlog de stuwende kracht achter deze onstuitbare expansie.

Nadat hij in de vooroorlogse crisisjaren de drukkerij al met succes had gereorganiseerd, wist hij na de oorlog, dankzij de aanschaf van ultramoderne Amerikaanse en Duitse machines voor vierkleurendrukwerk, het bedrijf een nieuwe impuls te geven. In 1955 voerde hij de vellenoffset in en ook in de jaren zestig hielp hij door het scheppen van nieuwe

mogelijkheden, afgestemd op de snelle evolutie in de grafische wereld, de zaak haar huidig uitzicht en aanzien te geven.

In 1960 ten slotte werd de Drukkerij De Bièvre een PVBA waarin vandaag, naast de heer en mevrouw A. De Bièvre-Symoens, ook de heer en mevrouw A. Claessens-De Bièvre en de heer G. Harrewyn voor een bekwame en succesrijke voortzetting van de familietraditie zorgen.¹ Deze familie zal hoe dan ook in de archieven van het Museum een onuitwisbaar spoor als ‘weldoener’ achterlaten, voor zover het gezoem van de Heidelberger in zijn nieuwe thuis aan de Vrijdagmarkt niet constant van deze weldaad getuigt.

R.D.B. / Ward Ruyslinck

Nabericht

De Drukkerij De Bièvre heeft voor zover ik heb kunnen nagaan niets van doen met de Drukkerij A. & H. De Bièvre nv, Bredabaan 358 te Brasschaat.

In 1985 werd Drukkerij De Bièvre aan de Leopoldslei te Brasschaat opgekocht door drukkerij Govaerts uit Deurne. In 1990 werden de drukkersactiviteiten met alle machinerieën van De Bièvre en van Govaerts overgebracht naar de Wijnegembaan 2 te Schoten. De bedrijven gingen verder onder de naam Drukkerijen De Bièvre-Govaerts nv.

In 1993 nam Hubert Govaerts nog tal van andere drukkerijen over, die hij versmolt tot Continental Printing, dat in 1999 failliet ging.

¹ PVBA = personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid.